

Asia: OM 1/41/2018

Arviomuistio rangaistusten oikeasuhtaisuudesta

Lausunnon saate

Tähän voitte halutessanne kirjoittaa saatteen lausunnollenne:

-

Yleistä

Mitä mieltä olette yleisesti arviomuistion sisältämistä ehdotuksista? Tulisiko ehdotuksia valmistella edelleen vai ei?

Kannatan/kannatamme ehdotuksia osittain

Muut yleiset huomiot:

-

Arvioinnin perusteet ja lähtökohdat

Näkemyksenne arvioinnin perusteista ja lähtökohdista:

Tilastotarkastelu on hyvin informatiivinen. Sen sijaan kriminaalipoliittinen ja rangaistusteoreettinen pohdinta jää varsin pinnalliseksi. Muistion kirjoittajan lukeneisuus ei vaikuta kovin hyvältä, jopa keskeisiä tuoreita kotimaisia lähteitä on jätetty käyttämättä. Ulkomaisia lähteitä ei ole lainkaan, vaikka esimerkiksi saksalaisen tai pohjoismaisen kirjallisuuden hyödyntäminen olisi tuonut muistioon tarvittavaa syvyyttä. Kyseessä on rangaistuseoreettiselta kannalta katsottuna varsin kelvoton tuotos.

Seksuaalirikokset

Näkemyksenne seksuaalirikoksia koskevasta arviosta ja ehdotuksista:

Esitutinnan taheostaminen on kannatettavaa. Myös rikosten ennalta ehkäisyn korostaminen on hyvä asia.

Kannatan lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistuksen korottamista.

Sen sijaan ehdotus uudesta tunnusmerkistöstä on ongelmallinen. Ensinnäkin uudistus alentaisi enimmäisrangaistusta. Nyt törkeästä raiskauksesta ja lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä voi tuomita yhteisen 13 vuoden vankeusrangaistuksen. Toiseksi pulma on raiskauksen perustunnusmerkistössä, jossa lapsen nuorta ikää ei ole rinnastettu avuttomaan tilaan. Olisikin syytä muuttaa raiskauksen perustunnusmerkistöä niin, että rangaistavaa olisi paitsi nukkuvan tai tolkuttomasti päihtyneen hyväksikäyttö myös sukupuoliyhteys sellaisen lapsen kanssa, joka ei nuoren ikänsä vuoksi ole ollut kykenevä ilmaisemaan tai muodostamaan tahtoaan seksuaaliseen kanssakäymiseen. Lapsen ikää ei laissa ole tarpeen määritellä, kykenemättömyys arvioitaisiin tapauskohtaisesti asiantuntijalausunnon tai asiantuntijan kuulemisen avulla. Tässä on todellinen ongelma, ei enimmäisrangaistuksessa, joka on jo nyt riittävä. Myös lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön minimi tulisi korottaa kahteen vuoteen vankeutta. Silloin se olisi linjassa törkeän raiskauksen rangaistusasteikona kanssa.

Väkivaltarikokset

Näkemyksenne väkivaltarikoksia koskevasta arviosta ja ehdotuksista:

Kannatan näitä ehdotuksia sellaisenaan.

Talousrikokset

Näkemyksenne talousrikoksia koskevasta arviosta ja ehdotuksista:

Kannatan ehdotuksia sellaisenaan.

Rattijuopumusrikokset

Näkemyksenne rattijuopumusrikoksia koskevasta arviosta ja ehdotuksista:

Kannatan ehdollisen vankeuden valvonnan laajentamista.

Sen sijaan vastustan jyrkästi kaavailua siitä, että pakkokeino (ajon pysäyttämistä) voitaisiin käyttää tilanteissa, jossa rikoksen tunnusmerkistö ei täyty. Tähän ajon keskeyttämiseen liittyy sekä periaatteellisia että käytännön ongelmia. Kiellon valvonta veisi kohtuuttomasti poliisin resursseja ja johtaisi monessa tapauksessa kuljettajan ja matkustajat kohtuuttomiin, jopa vaarallisiin tilanteisiin. Voisiko lapsiperheen jättää maantien varteen 35 asteen pakkasessa odottelemaan sitä, että kuljettajan promillet ovat nollassa? Mihin auto parkkeerattaisiin? Miten kauan kuljettajan olisi oltava ajamatta? Entä jos promillet puhaltaa taksi tai bussin kuljettaja? Mikä on matkustajien oikeusturva? Kysymyksiä on lukuisasti, vastauksia niihin ei HE 180/2017 tarjoa.

Rattijuopumus on ongelmana vähentynyt koko ajan. Teknisellä ratkaisulla eli alkolukolla koko ongelma saataisiin likipitään kokonaan päiväjärjestyksestä. Pitkällä aikavälillä tavoitteena tulee olla se, että kaikissa moottorikäyttöisissä ajoneuvoissa on juopuneena ajon estävä laite. Tässä tekniikka on parempi keino kuin rankaiseminen.

Muut huomiot

Muut arviomuistiot koskevat huomiot:

Arviomuistio on oikeasuuntainen, mutta lakitekninen muotoilu pitää tehdä huolella, mahdollisten muutosten riskit tiedostaen. Tarve rangaistustason korottamiseen koskee lähinnä lapsiin kohdistuvia

vakavia seksuaalirikoksia. On myös todettava, että poliisien vähentyminen on jo johtanut siihen, että monissa "tavallista" kanslaista kohtaavissa rikostyypeissä tutkintaa ei tehdä käytännössä lainkaan vaan tutkintaa rajoitetaan tai sitä ei edes aloiteta. Tämä on erittäin huolestuttavaa. Liikenteessä mennään aina vaan tiukempaan kontrolliin ja toleranssia pienennetään, mutta "varsinaisissa" rikoksissa tutkinta jää puolinaiseksi tai se jätetään kokonaan tekemättä.

Tolvanen Matti
Itä-Suomen yliopisto